

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Вінницький коледж економіки та підприємництва

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНІВ, ПІДПРИЄМСТВ, ОРГАНІЗАЦІЙ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Вінниця, 17 квітня 2019 року

ТОМ I
ЧАСТИНА 1

Вінниця – 2019

ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ФОРМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Зянько В. В., д.е.н., професор
Вінницький національний технічний університет*

Забезпечення стабільного економічного розвитку вітчизняної економіки неможливе без активізації інноваційної діяльності, яка дає поштовх позитивним економічним структурним змінам, сприяє, долаючи технологічне відставання від розвинених країн, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на ринку. Однак в Україні сьогодні не вистачає коштів для розробки та впровадження ризикових інноваційних проектів, особливо малим та середнім підприємствам, що є однією з основних причин їхньої низької інноваційної активності. Велику допомогу у вирішенні проблеми фінансування інноваційної діяльності, як свідчить досвід розвинених країн, може надати венчурний капітал.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад розвитку венчурного капіталу в Україні як джерела фінансування інноваційних процесів та визначення шляхів удосконалення його використання при інвестуванні інноваційних проектів.

Венчурне інвестування в економічно розвинених країнах є головним чинником активізації інноваційних процесів та прискорення розвитку науково-технічного прогресу. З усіх імовірних джерел фінансування інноваційних проектів саме венчурний капітал найбільше підходить для інвестування високо ризикових інноваційних проектів, що потребують довгострокових фінансових ресурсів.

Венчурний капітал – це особливий вид ризикового фінансового капіталу, який інвестується професійними компаніями здебільшого у стартові інноваційні підприємства для надання допомоги в реалізації ними прогресивних ідей. Звичайно, що інвестиції у такі ідеї передбачають підвищений ступінь ризику, але венчурний капіталіст йде на це, розраховуючи у перспективі отримати економічний зиск вище середнього рівня завдяки пайовій участі в прямій чи опосередкованій формі у капіталі профінансованого ним підприємства. Цим венчурне інвестування вигідне венчурним фірмам, які побоюються, що взявши кредит у комерційного банку, вони у випадку, коли їх інноваційна ідея зазнає краху, не в змозі будуть не те що сплатити відсотки за цей кредит, але й повернути саму суму позики. На відміну від комерційних банків, венчурний капіталіст згоден розділити ризик з реалізації інноваційного проекту з позичальником і не вимагає повернення ні позичених коштів, ні відсотків за ними у разі невдалого впровадження проекту. Венчурне фінансування не передбачає також отримання від фірми-позичальника застави чи гарантій повернення коштів і надається, як правило, на довготривалий термін, так як більшість інноваційних проектів вимагають тривалого часу для їх реалізації. Єдине, чого домагається при цьому венчурний капіталіст, то це реальної участі в управлінні ризиковим інноваційним проектом на всіх етапах його впровадження, аби мати можливість контролювати ефективність використання

позичених ним коштів. Однак в цьому немає протиріччя між інвестором венчурного капіталу і компанією-позичальником – реципієнтом венчурного (ризикового) капіталу, адже в ефективному менеджменті однаково зацікавлені обидві сторони, адже це дозволяє зменшити інноваційні ризики. А ризики, як показують дослідження, великі: лише 30% венчурних фірм забезпечують прибуток, який компенсує втрати інших венчурів, тоді як близько 15% ризикових підприємств є неуспішними, 25% втрачають більше, ніж заробляють, а 30% можуть вважатися беззбитковими [1].

Для зменшення ризику венчурна компанія намагається одночасно фінансувати кілька інноваційних фірм чи проектів з різними ступенями ризиковості, але через це її зацікавленість у контролі за витрачанням позичених грошей не стає меншою за інноваційну фірму, яка ці гроші позичила.

Серед джерел фінансування інноваційної діяльності у країнах Європи та США саме венчурному капіталу належить провідна роль. Розвинені країни, розуміючи, що венчурне інвестування сприяє інноваційному розвитку національної економіки, всіляко сприяють розвитку різних типів венчурних інвесторів. Натомість в Україні венчурний бізнес розвивається в основному самотійно, багато в чому завдяки ентузіазму самих його учасників, що складно, і через що вітчизняний ринок венчурного бізнесу досі перебуває на стадії становлення і його роль у фінансовій системі незначна.

Український венчурний бізнес відрізняється від зарубіжного як за характером розвитку, так і за сферою вкладання венчурного капіталу.

Зокрема, сьогодні в нашій країні набуває поширення лише один тип венчурного інвестування – інститути спільного інвестування (ІСІ). Це інвестиційні фонди, які акумулюють кошти індивідуальних інвесторів, а потім вкладають їх у цінні папери різних компаній з метою отримання доходів у вигляді дивідендів і відсотків. Станом на 27.03.2019 р. в Україні налічувалося 1270 фондів венчурних інститутів спільного інвестування [2]. Найбільшими вітчизняними венчурними фондами за вартістю чистих активів (ВЧА) є ПАТ «Авераж»; ПАТ «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд «Авісто», ПАТ «ЗНВ КІФ «Оптімал» [3]. Переважна більшість українських венчурних фондів заробляють гроші шляхом інвестування середньо та короткострокових інвестиційних проектів, які не належать до інноваційних, тобто яким не притаманні високі ризики.

Головними причинами небажання венчурних інвесторів в Україні спрямовувати свої фінансові ресурси у високоризикові інноваційні розробки, у новітні технології є:

- відсутність нормативної бази для розвитку венчурного бізнесу, зокрема, українське законодавство прямо забороняє здійснювати інвестування у венчурні фонди пенсійним фондам та страховим компаніям, що суттєво скорочує інвестиційну базу для венчурних інвестицій;
- низький рівень захищеності прав інвесторів;
- нестабільність економічної ситуації, спричинена агресією Росії, та політичної ситуації, яка з наближенням президентських та парламентських

виборів особливо загострилася, через що дуже складно здійснювати прогнозування майбутнього результату інвестування;

– існуюча недовіра до інститутів спільного інвестування з боку громадян тощо.

Отже, українському уряду та парламенту для активізації в країні інноваційної діяльності необхідно створювати привабливі умови для розвитку високоризикового інвестування. Для цього треба сформувати законодавчу базу, посилити захист прав інтелектуальної власності, забезпечити венчурним інвесторам належну інформаційну підтримку, організувати підготовку висококваліфікованих фахівців сфери венчурного бізнесу, створювати венчурному типу фінансування позитивний імідж.

Розвитку ринку венчурного капіталу в Україні сприятиме також створення мережі консалтингових фірм, які надаватимуть венчурним фірмам інформацію про перспективні проекти, що вимагають інвестицій, та сприятимуть встановленню між підприємцями й інвесторами ділових контактів; формування ефективної системи страхування ризику інвестицій, які спрямовуються в інноваційні проекти.

Реалізація цих пропозицій сприятиме формуванню в нашій країні кредитно-фінансової системи у вигляді венчурного інвестування, яка є найефективнішою сучасною формою фінансового забезпечення інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Аныпин, В. М. Менеджмент инвестиций и инноваций в малом венчурном бизнесе. Учебное пособие / В. М. Аныпин, С. А. Филин. – М. : «Анкил», 2003. – 360 с.
2. Квартальні та річні огляди [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Української Асоціації Інвестиційного Бізнесу. – Режим доступу : http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_qu art.html
3. Венчурні фонди за ВЧА 2016 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Української Асоціації Інвестиційного Бізнесу. – Режим доступу : http://www.uaib.com.ua/analituaib/rankings/ici /by_types/vench_ici/vcha.html